

Pályi József¹

**KATONAI MŰVELETEK TERVEZÉSE LOGISZTIKAI
SZEMPONTBÓL (EGYESÜLT KIRÁLYSÁG)
A STRATÉGAI SZINTRŐL ÉRKEZŐ LOGISZTIKAI TERVEZÉSI
ALAPADATOK**

MILITARY OPERATIONS PLANNING FROM
PERSPECTIVE OF LOGISTICS (UNITED KINGDOM)
STRATEGIC LEVEL PROVIDED OUTPUT FOR LOGISTICS
PLANNING

[HTTPS://DOI.ORG/10.30583/2023-3-4-093](https://doi.org/10.30583/2023-3-4-093)

Absztrakt

A cikksorozat egy logisztikai szakember (logisztikus) szemüvegén keresztül nyújt betekintést a katonai művelettervezés folyamatába. A katonai műveletek tervezése bonyolult feladat, bizonyítja ezt a tervezési folyamatok leírásával, lépéseinek bemutatásával foglalkozó nemzetközi katonai kiadványok tömege. Ezt a szakirodalmat gyarapítandó a cikk szerzője arra vállalkozik, hogy a művelettervezés lépéseire magyar nyelven tekintsen ki, és tegye mindezt egy logisztikai szakember szemszögéből.

Kulcsszavak: katonai művelettervezés, stratégiai alapadatok, Egyesült Királyság, összhaderőnemi tervezés, logisztikai tervezési folyamat.

Abstract

The series of articles would like to give an insight to the military operations planning through an eyeglasses of a logistics subject matter expert. The military operations planning is a very difficult and complex task, the huge amount of the publications to describe the steps and proce-

¹ Pályi József alezredes, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Műveleti Logisztikai Tanszék, tanársegéd
ORCID: 0000-0002-2813-249X

dures of the military operations planning can be the right evidence. Increasing of the number of these publications, the author of this article bells the cat to look to the operations planning in Hungarian and to do that from a logistician's point of view.

Keywords: military operations planning, strategic outputs, United Kingdom, joint planning, logistic planning process

Bevezetés

A cikksorozat megírásának célja más nemzetek nyílt forrásból elérhető művelettervezéssel foglalkozó kiadványainak áttekintése, különös figyelemmel a tervezési folyamat logisztikai feladatainak elemzésére, azok értékelése, majd a legjobb megoldások bemutatása.

A cikksorozat első, már megjelent része bepillantást engedett az Egyesült Államok több szinten alkalmazott művelettervezési eljárásaiba. Elemeztem az összhaderőnemi és haderőnemi eljárásokat, az összegzésben összefoglaltam az Egyesült Államok művelettervezési eljárásait, kiemeltem a doktrínák szerepét az egységesítésben (formátumok rögzítése), illetve utalást tettem az eltérő szinteken azonos művelettervezési módszerek alkalmazására, az így megvalósuló szinergiára, amely támogatja a művelettervezés hatékonyságát.

Folytatva más nemzeti eljárások elemzését, most az Egyesült Királyság (a továbbiakban: UK) művelettervezési eljárásának elemzésére vállalkozom, leginkább a logisztikai szakterületre fókuszálva. A terjedelmi korlátok miatt, a tanulmány első részében a stratégiai szintről az alárendelt szervezet tervezési folyamatának indításához szükséges alapadatokat tekintem át, figyelemmel a tervezési adatok célszerű csoportosítási módjának bemutatására. Az elemzésben igyekszem következtetéseket levonni, azonosítani az eljárás legjobb elemeit, felhívni a logisztikai szakmai közösség figyelmét az eljárásokra, hogy ajánlásokat fogalmazhassunk meg a nemzeti művelettervezéshez.

A katonai műveletek tervezése

A katonai műveletek tervezésének célja katonai erő alkalmazásával olyan hatások kiváltása, amelyek az adott műveleti vonalon az eseményeket a politikai és katonai célkitűzéseken keresztül a kívánt végállapot felé terelik. A katonai műveletek tervezését a vezetési szintnek megfelelő törzselemek végzik, a végrehajtás alatt jelentős mennyiségű

adatot gyűjtenek, kezelnek, dolgoznak fel, valamint az adatokat csoportosítva, feldolgozott formában adják át és mutatják be azokat a művelet tervezéséért, majd végrehajtásáért felelős parancsnok és a törzs más elemei részére.

A katonai műveletek logisztikai támogatásának tervezése a művelettervezéssel párhuzamosan, a folyamatba integráltan valósul meg. A logisztikai támogatás tervezésének célja a művelet sikeres végrehajtásához a harckiszolgáló támogatórendszerben rendelkezésre álló képességek műveleti feladatokkal szinkronizált alkalmazásának tervezése, ezzel felkészülve a valós végrehajtás alatt kialakuló eseményekhez való rugalmas alkalmazkodásra.

A logisztikai támogatás tervezésekor a parancsnok számára elérhetővé kell tenni a rendelkezésre álló logisztikai erőforrásokra, szolgáltatásokra vonatkozó, valamint a támogatás nyújtását befolyásoló körülményeket leíró adatokat. A döntés meghozatalához szükséges adatokat átláthatóan kell bemutatni, ezzel csökkentve a művelettervezés időszükségletét, növelve annak hatékonyságát.

Az összhaderőnemi művelettervezési eljárás

Az angol művelettervezés doktrinális háttere a *Joint Doctrine Publication (a továbbiakban JDP) 0-01 UK Defence Doctrine*², amelyre valamennyi alacsonyabb szintű nemzeti doktrína épül. A katonai doktrínák a UK kormányzati honlapján elérhetők.

Az összhaderőnemi katonai műveletek végrehajtásával a 2014. november hónapban megjelent JDP 01, UK Joint Operation Doctrine foglalkozik. [1] A korábban alkalmazott doktrínákat, mint például a JDP 01, Campaigning és JDP 5-00, Campaign Planning visszavonták.

A visszavont doktrínák helyettesítéséhez az AJP-01 (Allied Joint Doctrine 01) és az AJP-05 (Allied Joint Doctrine for Operational-Level Planning) szövetséges doktrínákat, valamint az Allied Command Operation Comprehensive Operations Planning Directive kiadvány tartalmi elemeit használták fel. [1, v. o.]

Az összhaderőnemi műveletekre vonatkozó JDP-1 kiadvány bemutatja a NATO hadműveleti szintű doktrínáinak tartalmi elemeit, illetve azokat a nemzeti sajátosságokat, amelyek a NATO-eljárások UK-ban való alkalmazhatóságához szükségesek. A kiadvány nem ismételi a

² Összhaderőnemi Doktrinális Kiadvány 0-01, UK Védelmi Doktrína

már doktrínákba foglaltakat, inkább csak pontosítja az egyéb kiadványok tartalmát. A JDP 01 kiadvány három fejezetre (nemzeti eljárásrend, hadművelleti szintű művelettervezési eljárás és az erők vezetése) osztva mutatja be a haderő működési rendjét. A nemzeti eljárásrendben bemutatja a nemzeti stratégiaszintű elemek működését, feladatait, megemlíti a haderő alkalmazását koalíciós és szövetségesi feladatokban.

Tervezési útmutató: A jelen cikkben nem részletezett stratégiaszintű tervezési folyamat eredménye a doktrínában vázlatosan megjelenő, a vezérkarfőnök tervezési útmutatója³, amely tartalmában kitér magának az útmutatónak a felülvizsgálati időbeliségére, továbbá tartalmazza a helyzetleírást, kijelöli az adott műveletért felelős parancsnokot, a hadszínteret, megadja a szükséges iránymutatást a nemzeti stratégiai célok, valamint a katonai stratégiai véghelyzet és célkitűzések meghatározásával. A tervezési folyamathoz ajánlásokat fogalmaz meg, többek között a haderő várható méretére és formájára, a Műveleti Összekötő és Felderítő Csoport alkalmazására vonatkozóan. A dokumentum tartalmazza a tervezéshez alkalmazható feltételezéseket, kötelezettségeket, korlátozásokat, a művelet végrehajtásával kapcsolatban a feladatot, koordinációs intézkedéseket, a művelethez rendelkezésre álló erőforrásokot, mint például a végrehajtó erők felépítését, a folyó műveletekre gyakorolt hatását és az elérhető erőket. A logisztikára vonatkozó pontjában megjelenik a logisztikai képességek leírása, megfogalmazva a fenntartás és kiképzés követelményeit, valamint adatot szolgáltat a már beazonosított kritikus eszközök elérhetőségére vonatkozóan. A továbbiakban a vezetés és összeköttetés rendjét, valamint a jelentések időrendjét határozza meg. [1, 23, saját fordítás]

Műveleti iránymutatás: A stratégiai tervezési folyamat további fontos eredménye a vezérkarfőnök műveletre vonatkozó iránymutatása. A dokumentum fő része a helyzet általános leírása, amely a tervezési útmutató tartalmához hasonlóan kijelöli a műveletért felelős parancsnokságot, a műveletben részt vevő erőket egy külön mellékletben, valamint a katonai válasz lehetőségeit, illetve a kialakult helyzetet, a politikai célokat. A fentiekre alapozva megfogalmazza a katonai stratégiai szándékot, a művelet végrehajtásához a főerőkifejtést, a feladatokat, valamint a korlátozásokat, feltételezéseket, koordinációs intézkedéseket. A logisztikai szakterülethez a logisztikai mellékletben foglaltak mellett tartalmazza a logisztikai tervezés, vezetés és fenntartás, a mozga-

³ Chief of the Defence Staff's Planning Directive

tás-szállítás, egészségügyi, pénzügyi és a befogadó nemzeti támogatás, az erők számára a jóléti szolgáltatások, valamint a sérültekről és elesettekről való gondoskodás irányelveit. A zárórészben a vezetésre és híradásra, az információkezelésre és a jelentésekre vonatkozó iránymutatás szerepel. [1, 23, saját fordítás]

A művelettervezés két fontos részlete a műveleti környezet megértése, valamint a döntéshozatali eljárás. A két területen végzendő tevékenységek támogatásához az Egyesült Királyságban a *JDP 04 Understanding and Decision-making*⁴ kiadványokat alkalmazzák. A doktrína általánosságban foglalkozik a megértés elméletével, azonban részletesen taglalja a műveleti környezet megértésének elemeit. A kiadvány ismerteti a helyzetismeret kialakításának módját és okát, ezzel támogatva a sikeres és hatékony döntéshozatalt. A doktrína elméleti mű, bemutatva az eljárás eszközeit és keretfeladatait, amelyeket az adott szakterületekre vonatkozó kiadványok tovább részleteznek. [2]

Az Egyesült Királyság logisztikai területre vonatkozó kiadványa a NATO AJP-4 tartalmával összhangban álló *JDP 4-00 Logistics for Joint Operations*⁵. A kiadvány támogatja a parancsnokot és a törzstiszteket az összhaderőnemi logisztikai kapcsolatok felismerésében, segítve az összhaderőnemi műveletek hatékony logisztikai támogatásának megvalósítását nemzeti és többnemzeti környezetben egyaránt. [3, 3, saját fordítás]

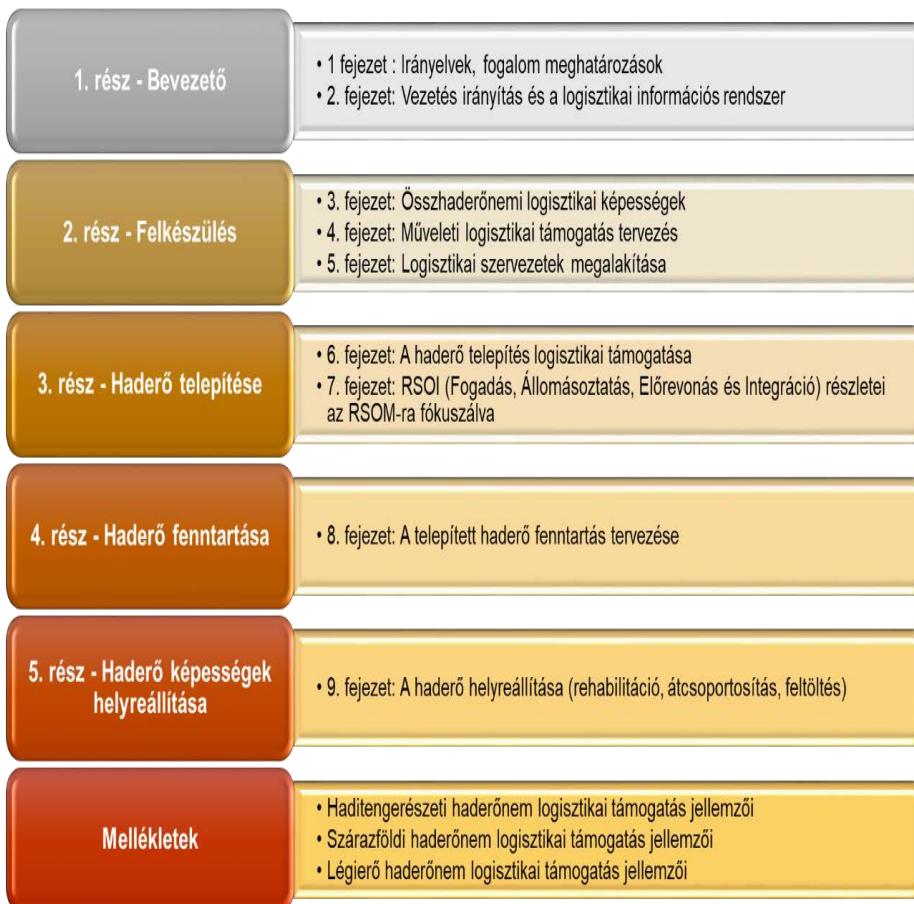
A sikeres logisztika jellemzőjeként az anyagok és szolgáltatások megfelelő mennyiségben, minőségben, helyen és időben való elérhetőségét jeleníti meg. A logisztika fogalmi meghatározásaként a NATO-logisztikára vonatkozó fogalom meghatározását alkalmazza a NATO AJP-4-re hivatkozva, tartalmában megjelenítve, hogy Belgium, Csehország, Németország, Magyarország, Szlovákia és az Amerikai Egyesült Államok az egészségügyi támogatást nem tekinti a logisztikai támogatás részének. [3, 4, saját fordítás]

A logisztikai támogatásra vonatkozó doktrína szerkezetét tekintve részekre, ezen belül az 1. számú ábra szerinti fejezetekre osztva írja le a logisztikai tervezéshez szükséges alapismereteket, valamint bemutatja az alaptervezési okmányok mintáit. [3, vi, saját fordítás]. A doktrína egyik fejezete foglalkozik a logisztikai tervezési folyamattal,

⁴ Összhaderőnemi Doktrinális Kiadvány 04, Megértés és Döntéshozatal

⁵ Összhaderőnemi Doktrinális Kiadvány 4-00, Összhaderőnemi Műveletek Logisztikája

bemutatva a stratégiai szintről érkező tervezési alapadatokat, azok jelentőségét, valamint formátumukat.

1. számú ábra. A JDP-4-00 Logisztikai doktrína tartalmi felépítése (saját szerkesztés)

A doktrína egyik fontos gondolata szerint „A hatékony műveleti logisztika létfontosságú bármely katonai művelet végrehajtásához és fenntartásához, amelyhez a logisztikának szilárd logisztikai információs rendszerre kell támaszkodni.” [3, 4, saját fordítás] A logisztikai információs rendszer fontosságát mutatja az is, hogy a doktrína egyik alfejezetében külön tárgyalja a logisztikai információs rendszert.

Az Egyesült Királyság folyamatosan fejleszti a logisztikai képességeit a Védelmi Támogató Hálózat (Defence Support Network) működtetése érdekében. A hálózat meghatározása „Az előállítói és felhasználói ellátási láncok csatlakozási pontjainak rugalmas kialakítása, ami az erőforrások legjobb és leghatékonyabb felhasználását biztosítja a

haderő egészének, maximalizálva az informatika és technológia alkalmazását a műveleti parancsnok logisztikai támogatásához.” [3, 9, saját fordítás] A védelmi támogatás magába foglalja mindazon támogatási tevékenységeket, amelyek szükségesek a katonai képességek fenntartásához, így a személy, logisztika, hadfelszerelés, számítástechnikai információs rendszer, infrastrukturális, jogi és egészségügyi támogatást. [3, 10, saját fordítás]

Logisztikai vezetés-irányítás és információs rendszer

Az Egyesült Királyság felfogásában a logisztikai információs rendszer szorosan kapcsolódik a logisztikai vezetés-irányítás rendszeréhez. A rendszereknek alkalmazniuk kell lenniük nemzeti és többnemzeti környezetben való alkalmazáshoz. A logisztikai tervezés központjában a legmagasabb fokú többnemzeti együttműködés, valamint a közös felelősség áll. A megvalósításához kiemelten fontos a logisztikai információs rendszerrel alaposan támogatott, összehangolt logisztikai vezetés-irányítás rendszer.

A fentiek miatt a doktrína kiemelten foglalkozik a többnemzeti műveletek NATO-eljárásrendre alapozott logisztikai vezetés-irányítás rendszerével, kiemelve a műveletek megkezdése előtt a közös logisztikai támogatórendszer alapját jelentő megállapodások jelentőségét. Ezekben rögzítik a logisztikai vezető nemzet, logisztikai szerepre szakosodott nemzet, a többnemzeti integrált logisztikai szervezetek szerepét, kitérve a két- és többoldalú megállapodások, valamint az érvényben lévő Egyetértési Megállapodások tartalmára is.

A többnemzeti műveletek végrehajtásakor a nemzetspecifikus anyagok biztosításához saját ellátási övezetet működtetnek, azonban a műveletet vezető parancsnok döntéseinek támogatására és a telepített eszközök láthatóságának biztosítására a NATO Logisztikai Funkcionális Rendszert (NATO LOGFAS⁶) alkalmazzák. A logisztikai és adminisztratív szakfeladatok végzéséhez a többnemzeti környezetben alkalmazott nemzeti kontingensparancsnokságban rendelkezésre áll a személyügyi, logisztikai és pénzügyi szakállomány. Feladataik közé tartozik a logisztikai helyzetkép biztosítása, kapcsolattartás a törzs más elemeivel, illetve a partnernemzetekkel, szakmai irányítást gyakorolnak az alárendelt nemzeti logisztikai szervezetek felé.

A logisztikai támogatás nemzeti felelősségének megfelelően, azonban a művelet követelményeit figyelembe véve Nemzeti Támogató Elemet (a

⁶ Logistic Functional Area Services

továbbiakban: NTE) - angolul NSE: National Support Element - működtetnek. Az NTE kialakításához figyelembe veszik a művelet bonyolultságát, a végzendő logisztikai feladatok és a nemzeti kontingens mértékét és elhelyezkedését, valamint a felvállalt logisztikai szerepeket. A hadszíntér logisztikai támogatásához figyelembe veszik a koordináló szerepet ellátó Összhaderőnemi Logisztikai Támogató Csoport (JLSG⁷) alkalmazását is a logisztikai vezetés-irányítási rendszer elemeként.

A hadműveleti parancsnokságuk (PJHQ⁸) felel a nemzeti kontingens telepítési, fenntartási és kivonási feladatainak megtervezéséért és végrehajtásáért. A műveleti területre telepített parancsnokság logisztikai elemének kialakítását a végrehajtandó művelet sajátosságai határozzák meg. Ennek során figyelembe veszik az 2. számú ábra szerint a műveleti környezetet, a szembenálló-fél tevékenységét, az alkalmazott haderő méretét, az elérhető művelettámogató beszállítók és a baráti erők jellemzőit, a művelet jellegét, időszakát és helyszínét, a biztonsági és műveleti követelményeket.

2. számú ábra. A logisztikai vezetés-irányítás kialakításának tényezői (saját szerkesztés)

⁷ Joint Logistic Support Group

⁸ Permanent Joint Headquarters

A parancsnok döntési folyamatának támogatásához szükséges helyzetismeret kialakítása csak a logisztikai adatok pontos gyűjtésével, hatékony feldolgozásával és érthető bemutatásával lehetséges. A logisztikai adatokkal a megfelelő információt a megfelelő helyen és időben, a megfelelő személy részére továbbítva támogatjuk az eredményes döntéshozatalt, ezzel kiváltva a megfelelő hatást a kívánt eredmény megvalósításához. A logisztikai adatok kezeléséhez (tárolás, feldolgozás, bemutatás) jelentős számú alkalmazás található, amelyek lényegében a hadfelszerelések leltári nyilvántartására szolgálnak, a tervezés során azonban ettől eltérően az adatoknak a felhasználó által igényelt szolgáltatásokra és a döntéshozatali folyamatot támogató adatokra kell fókuszálniuk.

A műveleti környezetben a logisztikai információk a műveleti és felderítő információkkal összevetve alapozzák meg a logisztikai helyzetképet, ezzel támogatva a törzs helyzetmegítélését, a művelettervezést, valamint a logisztikai erőforrások koordinált felhasználását.

A logisztikai információk eredményes felhasználását egyrészt a logisztikai információk hálózatalapú kezelése támogatja, amelyhez hozzá tartoznak a számítástechnikai eszközök, programok, eljárások, egyéni és közös felkészítések, valamint szükséges egy biztonságos, nagykiterjedésű, mindent átfogó, a hálózatokat is összekapcsoló rendszer kialakítása. A logisztikai művelet tervezésének alapját képező rendszer lehetővé teszi a logisztikai információk biztonságos módon, megfelelő időben való kezelését, ezzel hozzájárulva a hatékonyabb döntéshozatali folyamathoz. A rendszer megteremti a valós logisztikai helyzetkép (RLP⁹) kialakításának alapját, így pillanatfelvételnként képes bemutatni a hadszíntér logisztikai helyzetét. Kialakításánál figyelemmel kell lenni a parancsnok kritikus információigényére, amely vonatkozhat az aktuálisan elérhető logisztikai támogatás szintjére, de igényként felmerülhet a küldeteskritikus eszközök (MEE¹⁰) állapotára vonatkozó adatigény is. Ebben a logisztikai információs rendszerben a NATO LOGFAS programcsoport mellett a műveleti területre telepített hadfelszereléseket (MJDI¹¹), illetve külön a raktárbázisok anyagi készletét nyilvántartó (BWIMS¹²), valamint a járművek üzemeltetését támogató (JAMES¹³) és a repülőgépek fedélzetén szállított személyek

⁹ Recognised Logistic Picture

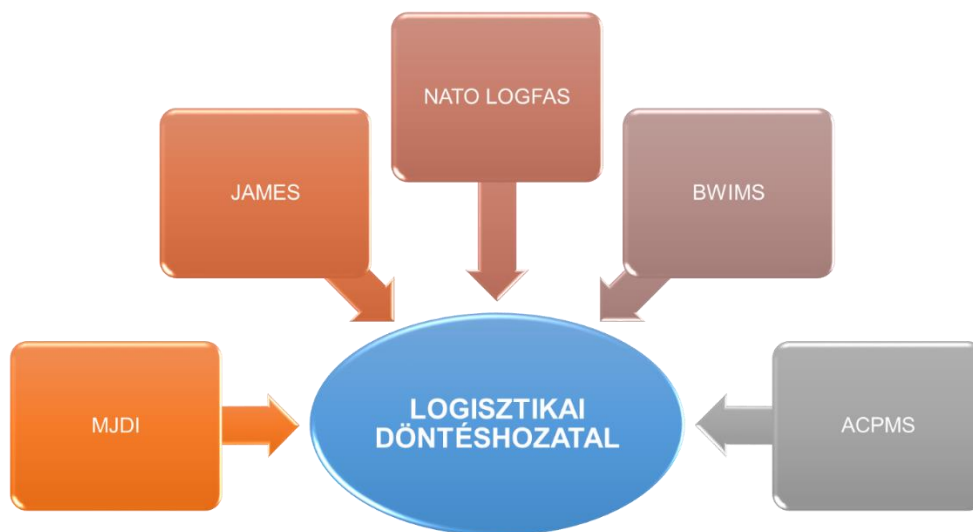
¹⁰ Mission Essential Equipment

¹¹ Management of the Joint Deployed Inventory

¹² Base Warehouse Inventory Management System

¹³ Joint Assets Management and Engineering Solution

mozgását követő programokat (ACPMS¹⁴) is alkalmazzák. A fentiekhez elengedhetetlenül szükséges a műveleti követelményeknek megfelelő önálló, integrált, biztos alapokon nyugvó, az állandó és telepített erőket is összekapcsoló informatikai infrastruktúra kialakítása, [3, 19-30, saját fordítás]

3. számú ábra. A logisztikai döntéshozatalt támogató rendszerek (saját szerkesztés)

Az amerikai Lockheed Martin 2005 óta alkalmazott, 2018-ban frissített JAMES rendszere az angol hadsereg teljes technikai eszközparkját lefedő módon, a csavartól a fegyvereken keresztül a járművekig, azok teljes életciklusán átívelően nyújt adminisztratív támogatást a szárazföldi haditechnikai eszközök üzemeltetéséhez, a karbantartások, valamint az eszközök javításának ütemezéséhez. A rendszer lehetőséget biztosít 1 600 000 darab hadfelszerelési elem állapotának, üzemeltetési paramétereinek (teljesített km) alkalmazhatóságának, technikai állapotának, hovatartozásának, minőségének és alkalmazási helyszínének nyilvántartására, együttműködve a védelmi minisztérium más logisztikai rendszereivel. [4]

A rendelkezésre álló anyagi készleteket nyilvántartó másik két rendszer (MJDI és BIWMS) egymással együttműködve támogatja a művelettámogatási láncok optimális működését a hadfelszerelésekkel kapcsolatban tárolt adatok biztosításával. [5], [6]

¹⁴ Air Core Passenger Movement System

Műveleti logisztikai támogatás tervezése

Az angol tervezési felfogásban is megjelenik a logisztikai tervezés integrált és nem párhuzamos megjelenésének fontossága a műveletek tervezésében. Egy művelet logisztikai támogatásának tervezésekor a stratégiai és hadműveleti szintű tervezőknek a teljes haderőre figyelemmel kell lenniük, tisztában kell lenniük az ipari és kereskedelmi képességek felhasználásának korlátaival és lehetőségeivel a műveletek logisztikai támogatásához. [3, 59. o.]

Tervezési alapadatok

A hadműveleti szintű művelettervezés megkezdéséhez a magasabb, jelen esetben a stratégiai szinttől kapott tervezési alapadatokra van szükség. Ezeket az alapadatokat a Vezérkarfőnök Tervezési Útmutatója (CDSPD¹⁵) tartalmazza. A stratégia tervezési útmutatóban megjelennek a műveletek valószínűsíthető időbeli kiterjedésére és intenzitására vonatkozó adatok alapján levont következtetések, valamint a művelettámogatási lánc előzetes elvi felépítésére vonatkozó adatok. A tervezési útmutató tartalma alapján a logisztikai műveletekért felelős vezérkarfőnök-helyettes¹⁶ kiadja a levont következtetéseket csoportosítva tartalmazó stratégiai logisztikai helyzetértékelést (Strategic Logistic Estimate). A helyzetértékelés főbb tartalmi elemei (4. számú ábra) a logisztikára vonatkozó korlátozások, és követelmények, valamint a küldeteskritikus eszközök, a hadszíntéren végzendő kiképzés követelményei, más párhuzamosan futó műveletek hatásai, mozgáskorlátozások, illetve iránymutatás az érvényben lévő megállapodásokról és az erők jogállását rögzítő egyezményekről.

Amennyiben a tervezett katonai művelet bonyolultabb, elhúzódó műveletnek látszik, a stratégiai tervezési útmutató fő részében csak egy összefoglaló található, a logisztikai tényezők részletesen egy külön mellékletben jelennek meg. Ez a melléklet a fentiekén kívül tartalmazza a stratégiai és harcászati mozgásokra, a logisztika irányítására, a műveleti képesség fenntartására, a felszerelésre és mozgatás-szállításra vonatkozó információkat.

¹⁵ Chief of Defence Staff's Planning Directive

¹⁶ Assistant Chief Of the Defence Staff (Logistic Operations)

4. számú ábra. A stratégiai helyzetértékelés elemei (saját szerkesztés)

A művelet végrehajtó erők kijelölését követően kiadják a részletesebb stratégiai útmutatót, amelynek elkészül a logisztikai területre vonatkozó melléklete is. Ennek a mellékletnek fontos elemei a logisztikai tervezéshez részletes alapadatokat biztosító, a szükséges logisztikai erőforrásokat, valamint a pénzügyi és anyagi felhasználást engedélyező fenntarthatósági irányelvek (SUSTAT¹⁷). Ez a dokumentum tartalmazza a művelet érdekében működtetni tervezett támogatási lánc előzetes vázlatát, valamint a kialakításához szükséges stratégiai helyzetmegítélés kidolgozásához alkalmazott tényezők elemzésének eredményeit. [3, 61-62]

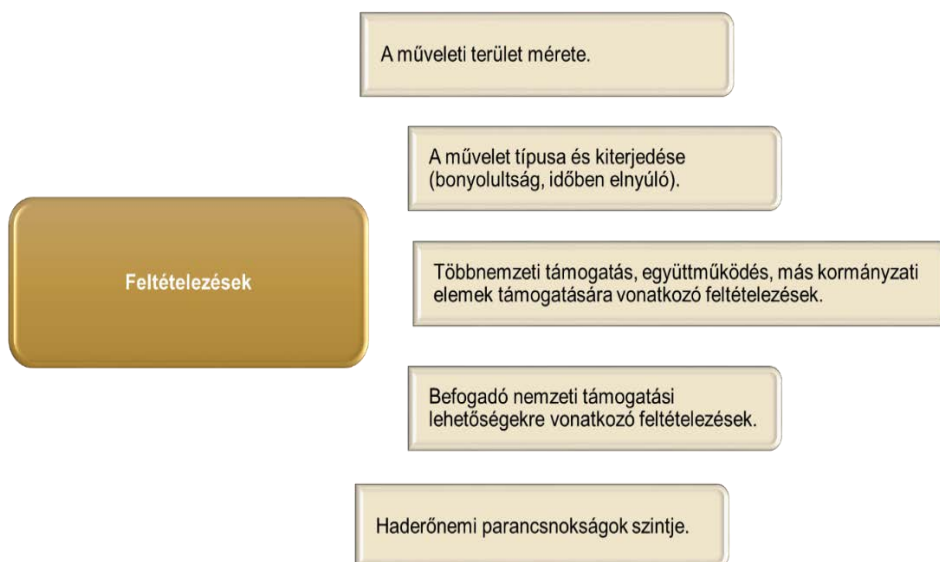
A logisztikai támogatási rendszer tervezéséhez kiadott stratégiai kiadvány bevezető részében a kidolgozásához felhasznált referenci anyagok felsorolását találjuk, amelyek között szerepelnek a vezérkarfőnök tervezési útmutatója, a hadszíntérre vonatkozó felderítő jelentések, a védelmi logisztikai irányelvek, a haderőnek fenntartására vonatkozó feltételezések, valamint alkalmazásuk esetén a fegyvernem-specifikus tervezési útmutatók. Majd ezt követi a helyzetleírás, amelyet a tanulmány további részében részletesebben ismertetek. [3, 61-62]

¹⁷ Sustainability Statement

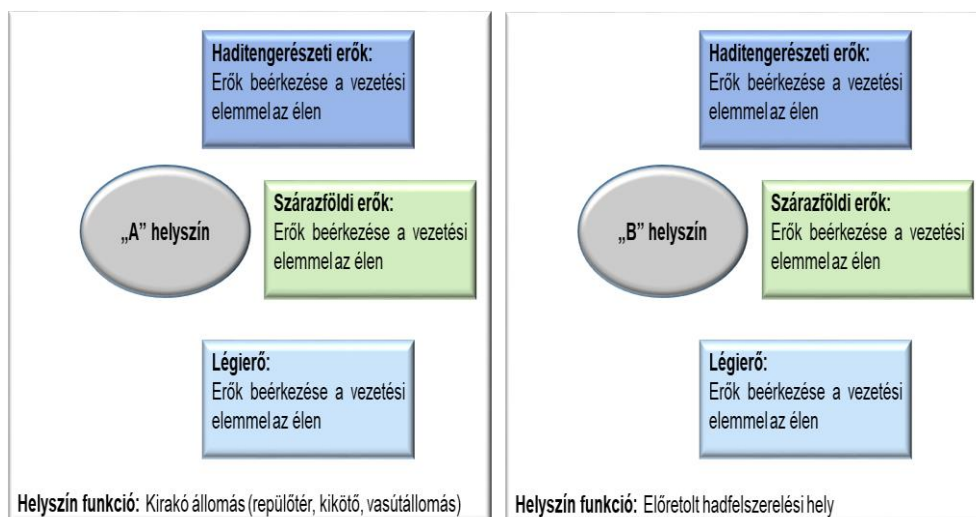
Helyzetleírás

A helyzetleírás az alábbiakat tartalmazza:

a) Első elemeként a tervezési folyamatban alkalmazható feltételezéseket, amelyek származhatnak a tervezési alapidokumentumokból, vagy a kezdeti helyzetmegítélésben szerepeltek elemzési szempontokként. [3, 75] A feltételezések kulcselemeit, -területeit a 5. számú ábrán foglaltam össze.

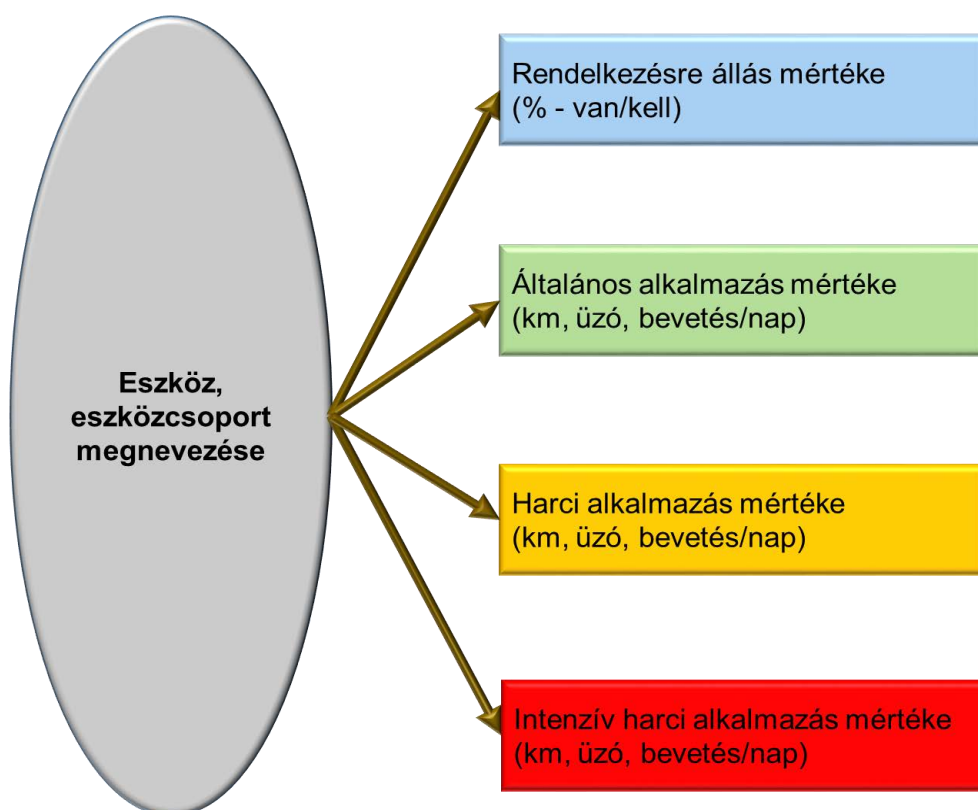
5. számú ábra. A feltételezések kulcselemei (saját szerkesztés)

6. számú ábra. A helyszínek felsorolása a megjelenítendő szempontokkal (saját szerkesztés)

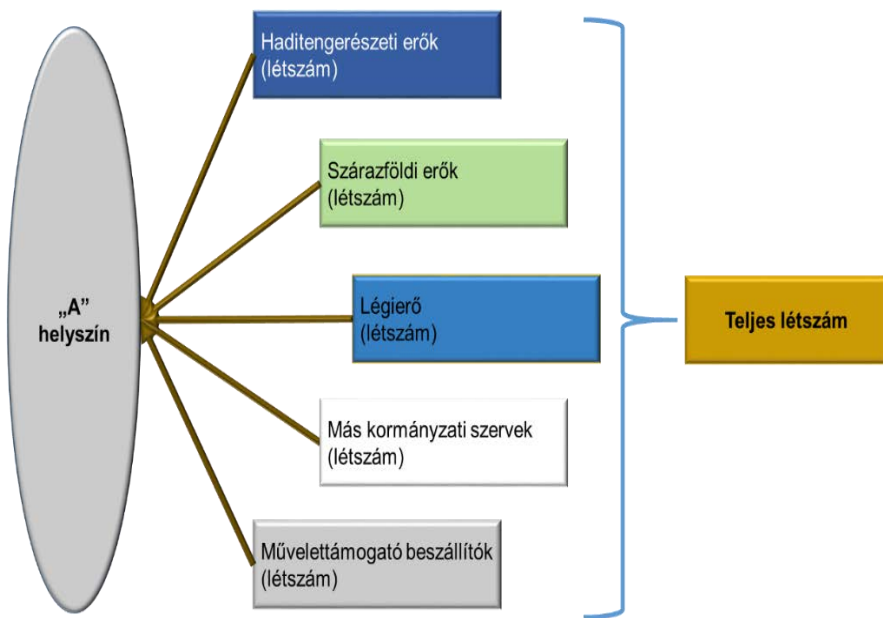
b) A műveletben érintett erők összetételét táblázatos formában, a hadrendnek és a 6. számú ábra tartalmának megfelelően néhány szóval jellemezve helyszínenként jelzi az adott haderőnem, adott helyszínen való tartózkodás okát (hadszintéri belépő pont - erők és parancsnokság), valamint az adott hadszintéri helyszín fő jellemzőjét (kirakó állomás, előretolt felszerelési hely stb.) [3, 76]

c) A művelet sikeres végrehajtását befolyásoló főbb eszközök felsorolását, rendelkezésre állását százalékos arányban, várható üzemeltetési normáját. A táblázat tartalmazza az eszköz vagy eszközcsoport megnevezését (pld. helikopter, harcihelikopter, harckocsi stb.), a rendelkezésre állás mértékét (hadrafoghatóság), illetve az alkalmazási körülményekhez igazodva megadja a felhasználási normákat km/nap, üzemóra/nap vagy bevetésszám/nap mértékkel kifejezve. A figyelembe vett szempontok alapján a 7. számú ábrán láthatóan külön veszi az általános körülmények, harci és intenzív harci alkalmazási körülmények közötti üzemeltetés adatait, ezzel nyújtva alapot a logisztikai tervezésnek a várható szükséglet számvetéséhez. [3, 76]

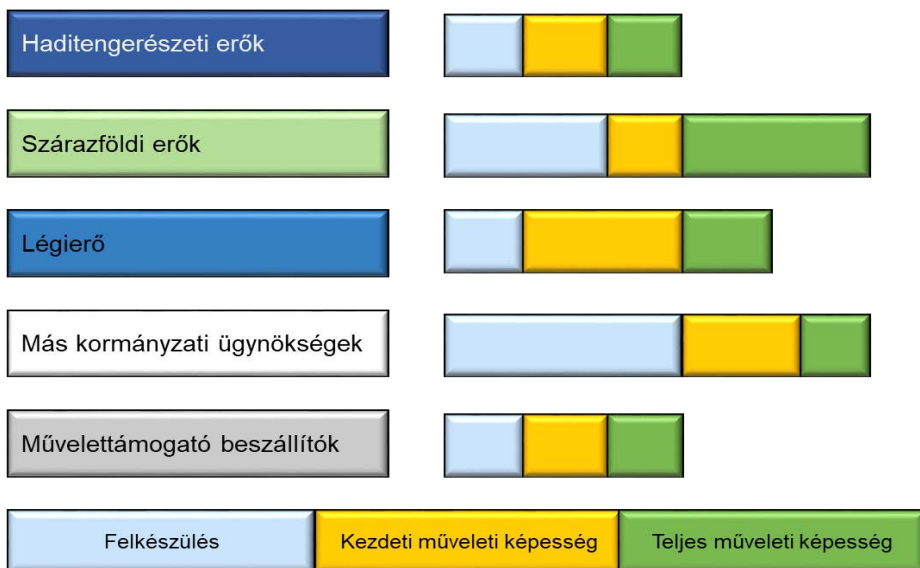

7. számú ábra. A főbb technikai eszközök felsorolása és adatai (saját szerkesztés)

d) A logisztikai szükségletek másik alapadatát: a személyi állomány tervezett harcértékét, amelyet a 8. számú ábra szerinti adattartalommal, helyszínenként külön-külön tartalmaz az erre hivatott táblázat. [3, 77]

8. számú ábra A személyi állomány megoszlása helyszínenként. (saját szerkesztés)

9. számú ábra. A műveleti képességek időbeli szinkronizálása (saját szerkesztés)

e) A műveletek szinkronizálásának alapjául szolgáló, az adott művelet időbeli lefolyásának tervezett rendjét, amely természetesen több részre oszlik. Egyik első eleme az erők telepítésének időrendje. A táblázat 9. számú ábra szerinti adattartalommal megjeleníti az egyes haderőnemek, kormányzati szervek és a logisztikai támogatáshoz szükséges más szereplők telepítésének időrendjét az elérendő képességi szint elérésének időpontja szerint. [3, 77]

f) A tervezett műveletek jellegének meghatározása jelentős hatással van a művelet logisztikai szükségleteinek számvetésére. A kiadvány vonatkozó pontjában határozzák meg a művelet jellemzőit, mint például békekikényszerítés, békefenntartás, támadó feladat, amely alapján számszerűsíthető a szükségletek változása. Az 1. számú táblázatban összefoglalva jelennek meg az eltérő katonai tevékenységi formák (átlagos harcnap, harcnap, intenzív harcnap) megoszlása napokban számszerűsítve. [3, 77]

A MŰVELETI TEVÉKENYSÉGEK MEGOSZLÁSA NAPOKBAN [3, 77]

1. számú táblázat

Haderő-nem	Műveleti napok	Hadszíntéri kiképzés	Általános alkalmazás	Harci alkalmazás	Intenzív harci alkalmazás	Összesen (napok)
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)
Haditengerészet						
Szárazföld						
Légierő						

(saját fordítás)

10. számú ábra. Az előzetes műveleti elgondolás alapelemei (saját szerkesztés)

g) A logisztikai tervezés egyik alapvető fontosságú eleme a műveletvégrehajtás támogatására vonatkozó előzetes logisztikai elgondolás, amelynek kidolgozásához, valamint annak tartalmához legalább a 10. számú ábrán látható kérdéseket kell megválaszolni. Az előzetes elgondolás tartalma természetesen nem szűkíti le a nyújtandó támogatás tartalmát, csak segíti a hadműveleti és harcászati szintű logisztikai tervezők munkáját. [3, 78]

A műveleti elgondolást támogató adatokat az alkalmazás módjára utalva a 2. számú táblázat szerinti adattartalommal, napokban számszerűsítve jeleníti meg a doktrína.

AZ ELGONDOLÁS RÉSZFELADATOK IDŐTARTAMA SZERINTI MEGOSZLÁSA [3, 78]

2. számú táblázat

Tevékenység	Időtartam (napok)	Harci alkalmazás	Intenzív harci alkalmazás	Összesen	Megjegyzés
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)

(saját fordítás)

h) A művelettervezéséhez alapadatként szintén meg kell határozni a hadszíntéri készletek szintjére vonatkozó irányelveket is, amelynek összhangban kell lennie a haderő összetételére és az alkalmazás helyszíneire vonatkozó adatokkal. A stratégia dokumentumban ezt a 3 számú táblázatban szereplő szempontok figyelembevételével, számszerűsített formában, valamennyi haderőnemre vonatkozóan biztosítják a logisztikai tervezők részére. Így megjelenik az adatok között a haditengerészeti erők alkalmazási napjainak száma, a szárazföldi erőkre vonatkozó napi felhasználási tényező értéke (DCR¹⁸), illetve a légi erő vonatkozásában ellátási egységben (DOS¹⁹) kifejezve a művelet érdekében elérendő készletek szintje. Az adatok táblázatos formátumú megjelenítéséhez figyelembe kell venni a támogatásilánc-ciklusidőt (SCPT²⁰), valamint szövetséges művelet esetén a készletszintre vonatkozó NATO-előírásokat.

¹⁸ Daily Consumption Rate

¹⁹ Days of Supply

²⁰ Supply Chain Processing Time

Készletszint (DOS, DCR)						
Szint		Hadszín- téri kikép- zés	Általános alkalma- zás	Harci al- kalma- zás	Intenzív harci alkal- mazás	Meg- jegy- zés
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)
Had- erő						
Egy- ség						
Alegy- ség						

(saját fordítás)

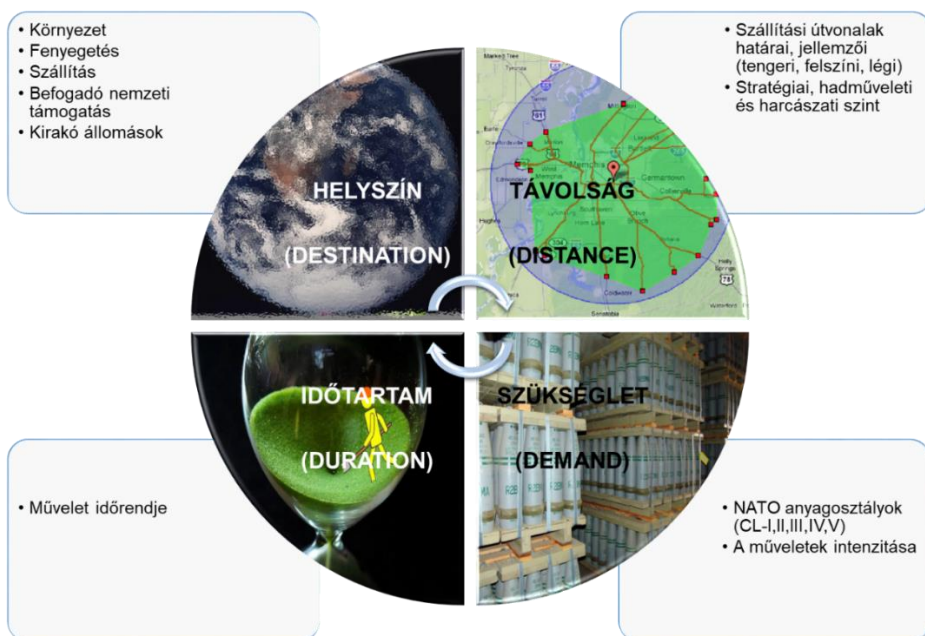
A hadműveleti készletek számvetésének fontos elemét képező támogatásilánc-ciklusidőt a $h=x+y$ képlettel számolják, ahol a „h” az el-
érendő készletszint mértéke (DOS-ban), az „x” a Fenntarthatósági
Irányelvekben meghatározott készletszint (DOS-ban kifejezett mennyi-
sége, az „y” pedig az általános prioritású anyagok szállítási időszük-
séglete. [3, 78]

Erők telepítése, fenntartása, helyreállítása

A haderő telepítésének, műveleti képessége fenntartásának és helyreállításának hadműveleti szintű tervezéséhez fontos alapadat az utánpótlás-szállítás gyakorisága, amely hatással van a haderőnek fenntarthatóságára, ezért prioritást kell felállítani a személyi állomány és hadfelszerelések hadszíntérre való szállításához. A mozgás-szállításhoz rendelkezésre álló képességek növelése csökkenti a prioritálás szükségességét. A művelet érdekében működő támogatásilánc-ciklusidő meghatározása szintén hatással van az erők és hadfelszerelések hadszíntérre érkezése sorrendiségének megállapítására, amely felesleges mozgásokat okozhat, ezzel csökkentve a támogatási lánc hatékonyságát.

i) A stratégiai Fenntarthatósági Irányelvekben további tervezési adatokat ad meg a művelet helyszínére, a távolságára, a művelet időtartamára és a művelet szükségleteire vonatkozó stratégiaelemzés eredményeként. Az elemzés alapján a hadműveleti tervezésben érintettek

képet kapnak az érintett hadszínterről, ezzel megalapozva a művelet logisztikai támogatásának tervezését. Az elemzések kizárólag a hadműveleti szintű, hadszíntéren belülről vonatkozó adatokat tartalmazzák. A hadszíntér leírásában ki kell térni a környezetre, a fenyegetésekre, a kirakóállomások jellemzőire, a rendelkezésre álló közlekedési infrastruktúrára, valamint a befogadó nemzeti támogatási képességek értékelésére. Az elemzés 4D-elemzésként jelenik meg a NATO és az angol logisztikai tervezési folyamatban is. Az elemzést a négy fő szempont angol megfelelője alapján nevezték el: **Destination** – Helyszín, **Distance** – Távolság, **Duration** – Időtartam, **Demand** – Szükséglet. A művelet helyszíne alapján a műveleti környezetből levont következtetések segítik a követelmények beazonosítását. A távolságokra vonatkozó adatok határozzák meg a stratégiai, hadműveleti és harcászati szintű szállítási útvonalak hosszát, ezzel szempontokat szolgáltatva a művelettámogatási lánc kialakításához, valamint a művelettámogatási lánc-ciklusidő meghatározásának is ez az alapja. A művelet időtartama meghatározó a logisztikai támogatórendszer méretének meghatározásához, míg a szükségletek előzetes felmérése alapján következtetéseket lehet levonni a logisztikai szükségletek nagyságára. [3, 79]

11. számú ábra. A 4D-elemzés elemei és tényezői (saját szerkesztés)

A 4D-elemzés főbb elemeire vonatkozó adatokat a 11. számú ábra szerint célszerűen csoportosítva, táblázatos formában készítik el.

12. számú ábra. A 4D-elemzés helyszínre vonatkozó elemzés szempontjai (saját szerkesztés)

A helyszínre vonatkozó adatokat a 12. számú ábra szerinti szempontok alapján elemzik, az eredményét a 4. számú táblázat szerinti adattartalommal jelenítik meg.

A honi bázistól való stratégiai szállítási útvonalak hosszát, valamint a hadműveleti és harcászati szintű szállítási távolságok hosszát, figyelemmel a földrajzi határokra és a tervezett útvonalak főbb jellemzőire, táblázatos formában adják meg a 4. táblázat szerinti szempontok alapján.

SZÁLLÍTÁSI ÚTVONALAK FŐBB JELLEMZŐIT TARTALMAZÓ ADATTÁR [3, 80]

4. számú táblázat

Fsz.	Szállítási útvonal	Földrajzi határok	Jellemzői
(a)	(b)	(c)	(d)
1.	Stratégiai tengeri szállítás		
2.	Stratégiai felszíni szállítás		
3.	Stratégiai légiszállítás		
4.	Hadműveleti tengeri szállítás		
5.	Hadműveleti felszíni szállítás		
6.	Hadműveleti légiszállítás		
7.	Harcászati tengeri szállítás		
8.	Harcászati felszíni szállítás		
9.	Harcászati légiszállítás		

(saját fordítás)

Szükségletre vonatkozó értékeléseket a NATO-anyagosztályok szerint csoportosítva készítik el, az egyes anyagosztályok felhasználási szempontjait figyelembe véve.

Az I. anyagosztályba tartoznak „azok a létfenntartási anyagok, cikkek, amelyeket személyek vagy állatok – tekintet nélkül a harcban vagy a terepviszonyokban bekövetkezett változásokra – megközelítőleg azonos mennyiségben (változatlan intenzitással) fogyasztanak (élelmszer, takarmány stb.)”. [7, 4-7]

Az ivóvízszükséglet meghatározásának szempontjainál figyelembe veszik a harci tevékenység intenzitását, valamint a vízfelhasználás legfontosabb céljait az 5 számú táblázat szerinti szempontok alapján.

IVÓVÍZSZÜKSÉGLET-TERVEZÉS SZEMPONTJAI [3, 81]

5. számú táblázat

Fsz.	Rendeltetés	Általános alkalmazás mértéke	Harci alkalmazás mértéke	Intenzív harci alkalmazás mértéke	Megjegyzés
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)
1.	Harctéri felhasználás				
2.	Tábori felhasználás				
3.	Egészségügyi felhasználás				
4.	Palackozott víz				
5.	Jármű üzemeltetés				
6.	Légijármű üzemeltetés				
7.	ABV mentesítés				
8.	Mosatás				

(saját fordítás)

Az élelmezési szükséglet meghatározásának kulcselemeit az ellátás módjának meghatározásával a hozzá kapcsolódó követelményekkel együtt a 6 számú táblázat szerinti tartalommal adják meg.

Fsz.	Ellátás fajtája	Követelmény
(a)	(b)	(c)
1.	Melegétkezés	
2.	Komplettírozott élelmiszer	

(saját fordítás)

A NATO II. anyagosztályába tartoznak „azok az ellátási anyagok és eszközök, amelyek mennyiségét (javadalmazását) a szervezeti és eszköz-állománytáblák határozzák meg (pl. ruházat, egyéni felszerelés, sátoranyag, szerszámkészletek, kéziszerszámok, irodaszerek, ruházati cikkek, a térképek és egyéb topográfiai anyagok, alkatrészek stb.)”. [7, 4-7] Az anyagosztályhoz tartozó anyagok várható szükségleti számvetéséhez felhasználható adatok: az egyes haditechnikai eszközök üzemeltetése és üzemben tartása alatt gyűjtött, illetve valószínűsíthető meghibásodási adatok, valamint a művelet támogatására kialakított támogatásilánc-ciklusideje. Figyelembe kell venni még a műveleti követelmények miatt szükségessé váló felszereléseket, valamint a helyszínen uralkodó speciális környezeti hatások miatt a személyeknek és technikai eszközökhöz biztosítandó felszerelési cikkek.

A NATO III. anyagosztályába tartozik „mindennemű hajtó- és kenőanyag minden eszközhöz, a repülőeszközök hajtó- és kenőanyagait kivéve, amelyek a III/a anyagosztályba tartoznak”. [7, 4-7] A területen megjelenő szükségletek számvetéséhez figyelembe kell venni a szerződések alapján működő logisztikai forrásokat, illetve többnemzeti megoldásokat is a nemzeti erőforrások alkalmazása mellett. Az irányelvekben meg kell jeleníteni a hadszíntéri készletszint mértékét az általános és speciális rendeltetésű anyagok szerinti bontásban, felsorolva a hadszíntéren tárolandó egyes anyagfajtákat, helyszín és mennyiségi bontásban a műveletek fenntarthatóságához.

A NATO IV. anyagosztályához tartoznak „az építési és erődítési anyagok, telepített berendezések, előre gyártott akadályanyagok (pl. erődítési anyagok, fűrészáru, szögesdrótok, homokzsákok stb.)”. [7, 4-7] A műszaki erődítési anyagok várható szükségletének felmérését minimálisan a 13. számú ábrán szerinti szempontok alapján kell elvégezni és adatot biztosítani a további tervezéshez.

13. számú ábra. A műszaki anyag számvetési alapjai (saját szerkesztés)

A NATO V. anyagosztályába tartoznak „a lőszer, robbanóanyagok és mindenfajta kémiai hatóanyagok, bennük foglalva a bombákat, robbanóanyagokat, gyutacsokat, detonátorokat, pirotechnikai anyagokat, rakétákat, hajtótöltetet és más kapcsolódó anyagokat.” [7, 4-7] A hadszíntéren feladatot végrehajtó haderő-lőszerellátás tervezéséhez jelentős mennyiségű változó figyelembevételre van szükség. A támogatási lánc-ciklusidőt jelentősen befolyásolják a lőszer különleges tulajdonságai, az alkalmazást engedélyező vagy tiltó hivatalok, a raktározás szabályozott páratartalomra vonatkozó előírások, valamint a vám eljárások szabályai és a szállításukra vonatkozó speciális előírások betartása. A felsoroltakon túl kiemelkedő fontosságú szempont a támogatott haderőnem és azon belül az egyes fegyvernemek fegyverzeti eszközeinek összetétele, földrajzi elhelyezkedésük különbözősége és a művelet végrehajtási időrendje szerinti eltérő intenzitású alkalmazásuk. [3, 80-82]

j) Az egészségügyi anyagok felhasználásának mértékének egyik alapját a már korábban említett erők összetételét megjelenítő adatok adják. Az eltérő (Role 1/2/3) egészségügyi ellátólétesítmények elhelyezésének tervezésének alapját azonban az egészségügyi veszteség várható alakulása jelenti, amelyet a tervező számára biztosítani kell. Az egészségügyi veszteség mennyiségének és összetételének előrejelzéséhez a 14. ábra szereplő szempontokat kell figyelembe venni. [3, 83]

14. számú ábra. Az egészségügyi veszteség előrejelzési szempontjai (saját szerkesztés)

Könnyen belátható, hogy a fenti előrejelzés adatai jelentős hatással vannak a művelet támogatási láncára, mind a hadszíntér felé áramló egészségügyi anyagok és felszerelések mennyisége miatt, mind a hadszíntérről a honi bázis felé áramló, hadszíntéren nem kezelhető sérültek és betegek miatt, azonban figyelembe kell venni a haderő műveleti képességének fenntartása érdekében az egészségügyi veszteség pótlására érkező személyi állomány mozgását is.

k) A küldeteskritikus eszközök (MEE) felsorolása alapvető a szállítási és utánszállítási rendszerben (művelettámogatási lánc) való helyes fontossági rend megállapításához. A küldetés sikeres végrehajtásához elengedhetetlenül szükséges eszközök meglétét és hadrafoghatóságát a logisztikai támogatás valamennyi funkcionális területén fontos elemként kell kezelni. A felállított fontossági sorrend alapján kell tervezni a katonai művelet mozgatás-szállítás, karbantartás-javítás és felszereléssel való ellátás feladatait. [3, 83]

l) A Fenntarthatósági Irányelvek záró eleme a hadszíntéri karbantartás és javítás eljárásrendjét tartalmazza, egységes alkalmazásukkal biztosítva a hadfelszerelések és katonai szervezetek műveleti feladatra való alkalmasságát. A technikai támogatás feladatait végezhetik a saját

erők szervezetszerű alegységei, rendelkezésre állás esetén a befogadó nemzeti támogatásban biztosított képességek vagy művelettámogató beszállítók is. A fentiekre alapozva világos eljárásrendet kell meghatározni az elérhető szolgáltatásokra támaszkodva a hadszíntéren meghibásodott eszközök kezelésével kapcsolatban. [3, 83]

Levont következtetések

A tanulmány címével és annak alcímével összhangban elemeztem a hadműveleti szintű műveletek tervezésének megkezdéséhez szükséges alapadatok biztosításának rendszerét az UK logisztikai tervezés támogatásához kiadott doktrína tartalmi elemei alapján. Az elemzésben bemutattam a stratégiai szintű elemzések logisztikai területre fókuszáló eredményeként a vezérkarfőnök tervezési útmutatója alapján kidolgozott Fenntarthatósági Irányelvek tartalmi elemeit, illetve példákat mutattam be a tervezési alapadatok egységes csoportosításának egyik módjára, amely az egységesítés útján javítja az alárendeltek tervezési folyamatának hatékonyságát, ezzel hozzájárulva a katonai műveletek sikeres végrehajtásához elengedhetetlen műveleti előny megszerzéséhez.

Az elemzés tárgyát képező UK-doktrína arra is jó példa, hogy bár az elemzések során jelentős az informatikai eszközök alkalmazása, a végleges dokumentumok azonban a doktrínában meghatározott formátumban, egységes felépítésben, nyomtatható változatban készülnek el. Az informatikai eszközök széles körű alkalmazása az elemzések elkészítéséhez szükséges adatok gyűjtésében, tárolásában és megosztásában valósul meg. A doktrína külön megjeleníti a logisztikai döntéshozatal támogatásához alkalmazható informatikai rendszereket, azok között is elsőként említve a NATO LOGFAS rendszerét a nemzeti adatkezelő rendszerek előtt. Ezt a tényt támasztja alá, hogy a hivatkozott doktrína egy teljes fejezetet szentel a vezetés-irányítási rendszernek, amely a művelettervezés folyamatának egyik rendkívül fontos eleme, megteremtve a műveletek tervezésének szintekre tagozott megosztását (a bonyolultság és a korlátozott rendelkezésre álló időtartam kezelése), valamint az adatok áramlásának rendszerét a vezetés-irányítási struktúrában. A kialakított szervezeti keretekben megjelenik az egységes logisztikai vezetés-irányítási rendszer leírása is, amely megteremti a műveletek tervezési feladatainak elosztását a szervezeten belül. A művelettervezés hatékonyságának fokozásához elengedhetetlenül szükséges az eljárás elemeinek oktatása, amely a doktrína és a benne található kidolgozott okmányminták alapján megkönnyíti a folyamat oktatását.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] Joint Doctrine Publication 01, UK Joint Operation Doctrine, UK Ministry of Defence kiadványa, 2014. november, <https://www.gov.uk/government/publications/campaigning-a-joint-doctrine-publication> (Letöltve:2021.12.07.)
- [2] Joint Doktrine Publication 04, Understanding and Decision-making, UK Ministry of Defence kiadványa, 2016. december, <https://www.gov.uk/government/publications/jdp-04-understanding> (Letöltve:2021.12.08.)
- [3] Joint Doktrine Publication 4-00, Logistic for Joint Operations, UK Ministry of Defence kiadványa, 2015. július, <https://www.gov.uk/government/publications/logistics-for-joint-operations> (Letöltve: 2021.12.08.)
- [4] Lockheed Martin, Joint Assets Management Engineering Solution weblap, <https://www.lockheedmartin.com/en-us/products/joint-asset-management-engineering-solutions-james.html> (Letöltve: 2023.11.17.)
- [5] Engage Technical Solution Ltd, Manageent of the Joint Deployed Inventory weblap, <https://www.engage-ltd.co.uk/management-of-the-joint-deployed-inventory-mjdi/> (Letöltve: 2023.11.17.)
- [6] Engage Technical Solution Ltd, Base Inventory Warehouse Management System weblap, <https://www.engage-ltd.co.uk/base-inventory-warehouse-management-system-biwms/> (Letöltve: 2023. 11. 17.)
- [7] Ált/217; Magyar Honvédség Összhaderőnemi Logisztikai Támogatás Doktrína (3. kiadás) MH DOFT kód: LOGD 4 (3), a Magyar Honvédség kiadványa, 2015